

Albertas ŠEKŠTELO, FCI Arb
Advokatas, advokatų kontoros
TGS BALTIC asocijuotasis partneris

SOLIDARIŲJŲ BENDRASKOLIŲ TARPUSAVIO ATGRĘŽTINIAI REIKALAVIMAI

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.9 straipsnio 1 dalis numato, kad solidariąją pareigą įvykdęs skolininkas turi teisę regreso tvarka reikalauti iš visų kitų bendraskolių lygiomis dalimis to, ką jis įvykdė. Ši ir kitos CK 6.9 straipsnio nuostatos reguliuoja gan aktualius ir praktinį pritaikomumą turinčius teisinius santykius. Pavyzdžiui, kai nutraukus santuoką buvę sutuoktiniai toliau solidariai grąžina paskolą ją išdavusiai kredito įstaigai arba kai keli asmenys padaro deliktą, dėl ko nukentėjęs asmuo patiria žalos. Ši tema yra gana plati, todėl straipsnyje apsiribosime tokiais trimis klausimais: kokia yra solidariųjų bendraskolių tarpusavio atgręžtinių reikalavimų teisinė prigimtis (I); kokia yra tokių atgręžtinių reikalavimų apimtis (II) bei kokie yra bendrieji gynybos būdai, bendraskoliui ar bendraskoliams ginantis nuo jam ar jiems pareikštų kito bendraskolio ar bendraskolių atgręžtinių reikalavimų (III). Po šių klausimų analizės pateiksime apibendrintas išvadas.

I. BENDRASKOLIŲ TARPUSAVIO ATGRĘŽTINIŲ REIKALAVIMŲ TEISINĖ PRIGIMTIS

Sudėtingėjant socialiniams santykiams, sudėtingėja ir jų teisinis reguliavimas. Civilinėje apyvarčioje daugėja atvejų, kai už prievolę yra atsakingi keli bendraskoliai. Dažniausiai tokie atvejai apima teisinius paskolos santykius, kai kreditorius siekia kuo labiau užtikrinti paskolos grąžinimą. Galbūt todėl naujojoje UNIDROIT Principų dėl tarptautinių sutarčių 2010 metų redakcijoje (toliau – UNIDROIT Principai) solidariosioms prievolėms aprašyti skirtas naujas skyrius, įtvirtinantis visiškai priešingą, nei CK 6.6 straipsnio 1 dalyje, prezumpciją, palankesnę kreditoriams. Šių principų 11.1.2 straipsnis numato, kad kai keli skolininkai atsako kreditoriui pagal tą pačią prievolę, preziumuojama, kad

tokia jų prievolė yra solidari, jei aplinkybės nenurodo kitaip. Tiek doktrina¹, tiek teismų praktika², aiškindama CK šeštosios knygos nuostatas, remiasi UNIDROIT Principais, todėl šiais principais bus remiamasi ir šiame straipsnyje.

Kadangi galimas tiek kreditorių, tiek skolininkų daugetas, paprastai solidarumas klasifikuojamas į dvi rūšis – aktyvųjį ir pasyvųjį. Aktyviojo solidarumo atveju yra kreditorių daugetas, pasyviojo solidarumo atveju – skolininkų daugetas³. Šio straipsnio kontekste yra aktualus pasyvusis solidarumas, apie kurį toliau ir kalbėsime.

Prievolės solidarumo idėja grindžiama dviejų koncepcijų – skolos (pareigos), t. y. prievolės dalyko, bendrumo koncepcijos ir prievolių daugeto koncepcijos vienove⁴.

Skolos (pareigos) bendrumo koncepcija pripažįsta, kad tokia pareiga yra bendra visiems bendraskoliams, kad ir kiek jų būtų, todėl prievolės dalykas nėra skaidomas pagal bendraskolių skaičių ir išlieka vientisas, nedalomas⁵.

Prievolių daugeto koncepcija reiškia, kad tokiai prievolei būdingas asmenų (bendraskolių) daugetas ir šiuo požiūriu yra tiek prievolių, kiek yra skolininkų⁶. Būtent prievolių daugeto koncepcija tampa aktuali bendraskolių tarpusavio atgręžtiniais reikalavimams.

Skolininkas, visiškai įvykdęs prievolę kreditoriui, įgyja regresą į kitus bendraskolius⁷. Tačiau solidarioji prievolė, siejusi kreditorių ir bendraskolius, nevirsta solidariąja bendraskolių tarpusavio prievole⁸. Solidariąją pareigą įvykdęs skolininkas turi teisę regreso tvarka reikalauti iš visų kitų bendraskolių lygiomis dalimis to, ką jis įvykdė, atskaičius jam pačiam tenkančią dalį⁹. Kitaip tariant, solidariąją prievolę kreditoriui įvykdžiusiam skolininkui kiti bendraskoliai turi dalines prievoles – pareigą grąžinti lygiomis dalimis atitinkamą sumą atskaičius pačiam solidariąją prievolę

---

¹ *Mikelėnas V.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Pirmas tomas, pirmasis leidimas. Vilnius: Justitia, 2003, p. 191.

² Žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 23 d. nutartį c. b. Nr. 3K-7-276-469/2015.

³ *Mikelėnas V.* Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Serija „Naujasis civilinis kodeksas“. Antras tomas. Vilnius: Justitia, 2002, p. 136.

⁴ *Ibid.*, p. 129.

⁵ *Ibid.*, p. 129.

⁶ *Ibid.*, p. 130.

⁷ CK 6.9 straipsnis, 6.114 straipsnio 3 punktas.

⁸ *Mikelėnas V.* Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Serija „Naujasis civilinis kodeksas“. Antras tomas. Vilnius: Justitia, 2002, p. 152.

⁹ CK 6.9 straipsnio 1 dalis, UNIDROIT Principų 11.1.9 straipsnis; DCFR Principų 4:106 straipsnio 1 dalis; PECL Principų 10:106 straipsnio 1 dalis.

įvykdžiusiam skolininkui tenkančią dalį. Tokia lygių dalių bendraskolių tarpusavio atgręžtiniam reikalavimams prezumpcija yra bendra daugeliui Europos Sąjungos valstybių¹⁰.

Įvykdęs visą prievolę kreditoriui, bendraskolis kitų skolininkų atžvilgiu įgyja dvejopo pobūdžio teises – asmeninę atgręžimo teisę (angl. *personal right of recourse*) ir regresinę atgręžimo teisę (angl. *subrogatory recourse*). Šių teisių atskyrimas yra svarbus tiek tokių teisių prigimčiai nustatyti, tiek ir teisingam atgręžtinių teisių įgyvendinimui suprasti. Toliau detaliau paanalizuosime tokias teises.

Asmeninės atgręžimo teisės prigimtis, be kylančios tiesiogiai *ex lege*, paprastai kildinama iš sutarties, pavidimo, kito asmens reikalų tvarkymo (*negotiorum gestio*) arba nepagrįsto praturtėjimo¹¹.

Sutartinė asmeninės atgręžimo teisės prigimtis. Daugelis Europos kontinentinės teisės valstybių leidžia šalims susitarti, kokiū būdu jie bus atsakingi bendram kreditoriui. Prancūzijoje sutartis faktiškai yra vienintelis solidariųjų prievolių (pranc. *obligation solidaire*) atsiradimo, be statutinėje teisėje numatytų atvejų, pagrindas¹². Vokietijos teisė, dėl solidariųjų prievolių (vok. *Gesamtschuld*) apimanti papildomas bendraskolių kategorijas, turi panašią teisinę prigimtį. Jos šaltinis kyla iš sutartinio įsipareigojimo (lot. *stipulatio*) tarp bendraskolių būti įsipareigojusiems tam pačiam kreditoriui¹³. Lietuvoje CK 6.9 straipsnio 1 dalis taip pat numato galimybę bendraskoliams susitarti dėl tarpusavio atgręžtinių reikalavimų.

Anglosaksų teisės valstybėse solidariųjų prievolių (angl. *joint and several obligations*) teisinė prigimtis kiek kitokia. Ji išsirutuliojo iš teisinių laidavimo santykių¹⁴.

Asmeninės atgręžimo teisės prigimtis, kylanti iš pavidimo. Ši teorija, kylanti iš sutartinės asmeninių atgręžimo teisių prigimties, atsirado Prancūzijoje. Prancūzijos teisė taiko atstovavimo (pranc. *Représentation*) teoriją, pagal kurią skolininkai turi įgaliojimus atstovauti vienas kitam dėl jų bendros skolos¹⁵. Ši teorija naudojama kai

---

¹⁰ Žr., pvz., Vokietijos civilinio kodekso 426 straipsnio 1 dalį, Austrijos civilinio kodekso 896 straipsnį, Prancūzijos civilinio kodekso 1213 straipsnį, Olandijos civilinio kodekso 6:1 straipsnį.

¹¹ *Busch D. et al.* The Principles of European Contract Law (Part III) and Dutch Law. A Commentary II. Kluwer Law International, 2006, p. 29.

¹² Žr.: Prancūzijos civilinio kodekso 1202 straipsnis. Žr. taip pat: *Friedman D., Cohen N.* Adjustment among Multiple Debtors. Chapter 11 // International Encyclopedia of Comparative Law. Volume X. Restitution/Unjust Enrichment and Negotiorum Gestio. Mohr Siebeck, Tuebingen Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, Boston, p. 4.

¹³ *Friedman D., Cohen N., cit. op.* 12, p. 4–5.

¹⁴ *Ibid.*, p. 5.

¹⁵ *Ibid.*, p. 5.

kuriems aspektams tarp kreditoriaus skolininkų santykių (vadinamiesiems *effets secondaires*) paaiškinti kaip ir atgręžimo teisę¹⁶. Kitaip tariant, skolininkas, kuris sumokėjo daugiau nei jo dalis, veikė ne tik savo interesais, bet ir už kitus skolininkus. Atitinkamai toks skolininkas gali reikšti kitiems bendraskoliams reikalavimus, kylančius iš pavedimo teisinio pagrindo¹⁷. Kitos, ne sutartinės teorijos, tokios kaip *negotiorum gestio* ar nepagrįstas praturtėjimas, buvo skirtos labiau bendraskolių teisiniams reikalavimams, kylantiems iš kreditoriui deliktu padarytos žalos atlyginimo, ir taikomos plečiamai.

Asmeninės atgręžimo teisės prigimtis, kylanti iš negotiorum gestio. Jau aptarta atsotavavimo teorija netiko teisiniams santykiams, kai kildavo solidari skolininkų atsakomybė dėl kreditoriui padarytos žalos ir reikėjo spręsti dėl atgręžtinių bendraskolių reikalavimų prigimties. Ypač kai skolininkai veikė savarankiškai ir nepriklausomai ir tarp jų nebuvo jokių išankstinių susitarimų kreditoriaus atžvilgiu¹⁸. Atitinkamai istoriškai tokių bendraskolių prievolės kreditoriui atsiradimo prigimtis buvo kildinama iš *negotiorum gestio*, arba kito asmens reikalų tvarkymo be pavedimo¹⁹. Tvarkant kito asmens reikalus be pavedimo atsiranda vadinamosios kvazisutartinės prievolės²⁰.

Tačiau *negotiorum gestio* teorijos taikymas atgręžtiniams bendraskolių reikalavimams turėjo akivaizdžių trūkumų. Pirma, bendraskolis, atlyginęs padarytą žalą, netvarkė kito asmens reikalų. Jis veikė savo paties interesais – atlyginti paties padarytą žalą. Tuo tarpu kad atsirastų *negotiorum gestio* teisiniai santykiai, turi būti veikiami ne savo, o kito asmens interesais²¹. Antra, taikant *negotiorum gestio*, turi būti aiški ar bent preziumuojama kito asmens, kurio reikalai yra tvarkomi, valia tai daryti. Tuo tarpu bendraskolis gali prieštarauti žalos atlyginimui arba apskritai deliktinės civilinės atsakomybės jo atžvilgiu atsiradimui. Tokiu atveju CK 6.230 straipsnio 1 dalis draudžia tvarkyti kito asmens reikalus prieš jo valią.

Vis dėlto kontinentinės teisės valstybėse *negotiorum gestio* taikymas buvo išplėstas už tokio instituto tikslų²². Istoriskai *negotiorum gestio* doktrina buvo pagrindinis įrankis, leidžiantis išreikalauti kompensaciją iš bendraskolio. Ši doktrina buvo taikoma net jei nebuvo *negotiorum gestio* taikymo sąlygų, kaip antai ketinimo tvarkyti

---

¹⁶ *Ibid.*, p. 5.

¹⁷ *Ibid.*, p. 5.

¹⁸ *Ibid.*, p. 6.

¹⁹ *Ibid.*, p. 6.

²⁰ Mikelėnas V., *cit. op.* 1, p. 308.

²¹ *Ibid.*, p. 308, CK 6.229 straipsnio 1 dalis.

²² Friedman D., Cohen N., *cit. op.* 12, p. 6.

kito asmens reikalus nebuvimo²³. Būtent XIX amžiuje Vokietijoje reikalavimai dėl kompensacijos už skolą, sumokėtą už kitą skolininką, daugiausia buvo laikoma *negotiorum gestio*. Tik vėliau, besiformuojant kitiems conceptams (būtent nepagrįstam praturtėjimui) ir mechanizmams (būtent subrogacijai ir reikalavimų perleidimui *ex lege*), toks dirbtinis *negotiorum gestio* išplėtimas nebuvo būtinas²⁴.

Asmeninės atgręžimo teisės prigimtis, kylanti iš nepagrįsto praturtėjimo. Nepagrįsto praturtėjimo institutas taip pat kartais buvo naudojamas siekiant pagrįsti atgręžimo teisės atsiradimą tarp bendraskolių²⁵. Pavyzdžiui, šiam principui pritaikyti Prancūzijos teisėje buvo reikalaujama, kad ieškovas patirtų savo gerovės sumažėjimą (pranc. *appauvrissement*), o atsakovas atitinkamai praturtėtų. Todėl civilinės atsakomybės atveju buvo kvestionuojama, ar asmuo, padengęs paties padarytą žalą, gali reikalauti dalies jos atlyginimo iš kitų asmenų²⁶.

Tačiau jei yra aišku, kad vieno skolininko mokėjimas bendram kreditoriui atleidžia kitus skolininkus, būtų nesuvokiama, kad kreditorius pasirinktų vieną skolininką, o kitus atleistų nuo prievolės. Nors elementarus teisingumas reikalavo, kad vidiniai teisiniai santykiai tarp skolininkų būtų nustatyti pagal iš anksto egzistuojančias taisykles, o ne pagal kreditoriaus užgaidą²⁷. Atitinkamai atgręžtiniai reikalavimai tarp skolininkų buvo išvystyti taikant plačią bendraskolių koncepciją. Bendra šios koncepcijos idėja yra ta, kad mokėtinos sumos nustatymas tarp šių skolininkų yra leidžiamas²⁸.

Apibendrinant galima teigti, kad dažniausiai asmeninė atgręžimo teisė yra sutartinės prigimties. Tokia teisė atsiranda, nes skolininkai įsipareigoja bendru sutarimu kreditoriui suvokdami, kad jie solidariai atsakys už prievolės nevykdymą²⁹. Tuo atveju, jeigu sutartis negalioja, šiuolaikinė statutinė teisė įtvirtina asmeninės atgręžimo teisės galimybes. Asmeninė atgręžimo teisė Lietuvoje yra įtvirtinta CK 6.9 straipsnio 1 dalyje, nurodančioje, kad solidariają pareigą įvykdęs skolininkas turi teisę reikalauti

---

²³ *Friedman D., Cohen N.* Payment of Another's Debt. Chapter 10 // International Encyclopedia of Comparative Law. Volume X. Restitution/Unjust Enrichment and Negotiorum Gestio. Mohr Siebeck, Tuebingen Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, Boston, p. 10.

²⁴ *Ibid.*, p. 10.

²⁵ *Friedman D., Cohen N., cit. op.* 12, p. 6.

²⁶ *Ibid.*, p. 6.

²⁷ *Ibid.*, p. 7.

²⁸ *Ibid.*, p. 7.

²⁹ *Vogenauer S.* (ed.) Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC). Second edition. Oxford University Press, 2015, p. 1225.

iš visų kitų bendraskolių lygiomis dalimis to, ką jis įvykdė, atskaičius jam pačiam tenkančią dalį³⁰, kas yra artimiausia nepagrįstam praturtėjimui.

Regresinė atgręžimo teisės prigimtis. Tokios bendraskolių atgręžimo teisės prigimtis skiriasi nuo asmeninės atgręžimo teisės prigimties. Pastaroji dažniausiai kildavo nuo susitarimo su kreditoriumi arba nepagrįsto praturtėjimo, kai vienas iš bendraskolių gražindavo daugiau, nei jo dalis atgręžimo teisiniuose santykiuose, o štai regreso teisinė prigimtis kyla iš kreditoriaus reikalavimų į skolininką perėmimo.

Regreso teisės prigimtis susijusi su reikalavimo teisės į skolą perleidimu. Senovėje buvo laikoma, kad prievolė nustato asmeninį teisinį santykį tarp kreditoriaus ir skolininko, todėl kreditoriaus pasikeitimas be skolininko sutikimo nebuvo leidžiamas³¹. Tačiau tokia koncepcija buvo netinkama, ji stabdė civilinių teisinių santykių plėtotę ir todėl buvo apeinama pasitelkiant novacijos ar įgaliojimo institutus³².

Regreso teisinė prigimtis kildinama iš romėnų *successio in locum creditoris ir beneficium cedendarum actionum*, kurie vėliau buvo įtraukti į prancūzų regreso doktriną³³. Regreso atsiradimą gali nulemti arba sutartis (pranc. *subrogation conventionnelle*), arba atitinkamų regreso taisyklių įteisinimas teisės aktuose (pranc. *subrogation légale*). Prancūzijoje³⁴ plačiai remiamasi regresu sprendžiant klausimus, susijusius su kito asmens atleidimu nuo prievolės. Regreso doktrina teigia, kad asmuo (mokėtojas) atsistoja į kito asmens (kreditoriaus) vietą sprendžiant klausimus, susijusius su kreditoriaus teisėmis prieš trečiąjį asmenį (skolininką)³⁵.

Taigi, regreso teisinė prigimtis yra labiau susijusi su reikalavimo teisės perleidimu. Kitaip tariant, asmuo, įvykdęs prievolę kreditoriui, perimdavo jo teises, įskaitant ir šalutines, į skolininką.

Apibendrinant konstatuotina, kad bendraskolių atgręžtinių reikalavimų prigimtį sudaro dviejų – asmeninių atgręžimo teisių ir regreso – simbiozė. Kaip matyti, šių teisių prigimtis yra skirtinga, atitinkamai skiriasi ir atgręžtinių reikalavimų apimtis. Todėl, kalbant apie atgręžtinių reikalavimų apimtį, svarbu suvokti bendraskolių atgręžtinių reikalavimų dvilypumą.

---

³⁰ Žr. taip pat UNIDROIT Principų 11.1.10 straipsnį, PECL Principų 10:106 straipsnio 1 dalį.

³¹ *Friedman D., Cohen N.* Payment of Another's Debt. Chapter 10 // International Encyclopedia of Comparative Law. Volume X. Restitution/Unjust Enrichment and Negotiorum Gestio. Mohr Siebeck, Tuebingen Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, Boston, p. 11.

³² *Ibid.*, p. 12.

³³ *Ibid.*, p. 18.

³⁴ Žr., pvz., Prancūzijos civilinio kodekso 1249–1252, 2029 straipsnius.

³⁵ *Ibid.*, p. 18.

II. SOLIDARIŪJŲ BENDRASKOLIŲ ATGRĘŽTINIŲ REIKALAVIMŲ APIMTIS

Autoriaus nuomone, skirtinga solidariųjų bendraskolių atgręžtinių reikalavimų prigimtis diktuoja skirtingą šių teisių apimtį.

CK 6.9 straipsnio 1 dalis paslepia savyje tiek asmenines bendraskolių teises, tiek regresinius reikalavimus.

Minėta teisės norma nurodo, kad solidariąją pareigą įvykdęs skolininkas turi teisę reikalauti iš visų kitų bendraskolių lygiomis dalimis to, ką jis įvykdė, atskaičius jam pačiam tenkančią dalį, jeigu ko kita nenumato įstatymai ar sutartis. Ši nuostata įtvirtina lygių dalių prezumpciją. Ji numato, kad atgręžtiniuose teisiniuose santykiuose visų bendraskolių dalys yra lygios. Pavyzdžiui, jeigu kreditorius paskolino skolininkams A, B ir C 9 000 eurų ir šalys sulygo, kad skolininkai solidariai atsako už paskolos grąžinimą, tai prievolę ar didesnę jos dalį įvykdžiusiam bendraskoliui kiti bendraskoliai atsako lygiomis dalimis.

CK 6.9 straipsnio 1 dalis įtvirtina ir asmeninę bendraskolio, įvykdžiusio dalį ar visą prievolę, atgręžimo teisę. Jeigu minėtame pavyzdyje skolininkas A grąžins kreditoriui 6 000 eurų, tai jis bus įvykdęs savo 3 000 eurų dalį ir įgis asmeninę atgręžimo teisės reikalavimą reikalauti iš skolininkų B ir C lygiomis dalimis, t. y. po 1 500 eurų, sumos, viršijančios skolininko A 3 000 eurų dydžio dalį solidariojoje prievolėje.

Be asmeninės atgręžimo teisės, visą prievolę kreditoriui įvykdęs bendraskolis įgyja ir regresinę atgręžimo teisę. Pagal CK 6.111 straipsnį, regreso tvarka reikalavimas gali pereiti trečiajam asmeniui rašytinės sutarties arba įstatymų pagrindu. Regreso teisė (lot. *regressus*) – tai asmens teisė reikalauti iš skolininko to, ką jis už skolininką sumokėjo šio kreditoriui³⁶. CK 6.111 straipsnio kontekste tokią regreso teisę numato CK 6.9 straipsnio 1 dalis ir CK 6.114 straipsnio 3 dalis³⁷.

Regresas gali atsirasti tiek pagal įstatymą, tiek sutarties pagrindu. Regresinė prievolė pagal sutartį atsiranda, kai, esant asmenų daugetui prievolėje, vienas solidariųjų skolininkų įvykdo solidariąją pareigą, kurią privalėjo įvykdyti ir kiti skolininkai³⁸.

Nors CK 6.111 straipsnis yra CK šeštosios knygos I dalies VII skyriuje, kalbančiame apie subrogaciją, pastarosios ir regreso esmė skiriasi. Subrogacijos atveju prievolėje pasikeičia šalis – kreditorius³⁹. Tuo tarpu regreso atveju įvyksta ne asmenų

³⁶ Mikelėnas V., *cit. op.* 1, p. 153.

³⁷ Kuri numato, kad regreso tvarka reikalavimas pagal įstatymus pereina trečiajam asmeniui, kai toks asmuo įvykdo prievolę, kurią jis turėjo vykdyti su kitais skolininkais arba kurią įvykdyti buvo pagrįstai suinteresuotas.

³⁸ Vėlyvis S. *et al.* Civilinė teisė. Vadovėlis. Antrasis pataisytas leidimas. Kaunas: Vijusta, 1998, p. 369–370.

³⁹ Šiuo požiūriu subrogacija yra labai panaši į reikalavimų perleidimą (išlieka tas pats skolininkas, tie patys

pasikeitimas prievolėje, bet atsiranda nauja prievolė. Kitaip tariant, regreso esmė yra ta, kad prievolę kreditoriui įvykdęs skolininkas įgyja regreso teisę, t. y. tampa kreditoriumi, o skolininko ir pradinio kreditoriaus prievolė baigiasi tinkamu jos įvykdymu. Pagal tokią logiką, jei prievolę visiškai įvykdęs skolininkas atsistoja į kreditoriaus vietą, t. y. pakeičia kreditorių likusių bendraskolių atžvilgiu, toks skolininkas turi teisę įgyvendinti visas kreditoriaus teises.

Atitinkamai tokiam bendraskoliui regreso teisės kontekste turi būti suteiktos pradinio kreditoriaus teisės⁴⁰. Čia ir prieiname prie praktinės skirstymo į asmeninę atgręžimo teisę ir regreso teisę reikšmės.

Autoriaus nuomone, regreso teisei atsirasti būtinas visiškas solidariosios prievolės kreditoriui įvykdymas arba kreditoriaus sutikimas priimti prievolės įvykdymą dalimis. Tuo tarpu asmeninei bendraskolio atgręžimo teisei atsirasti nėra būtinas visiškas solidariosios prievolės kreditoriui įvykdymas.

CK 6.40 straipsnio 1 dalis numato, kad kreditorius turi teisę nepriimti prievolės įvykdymo dalimis, jeigu ko kita nenumato įstatymai ar sutartis. Kitaip tariant, ši nuostata įtvirtina prezumpciją, kad skolininkas privalo įvykdyti visą prievolę iš karto, t. y. jam draudžiama įvykdyti prievolę dalimis⁴¹.

Regreso atveju bendraskolis gali naudotis kreditoriaus teisėmis, įskaitant visas teises, susijusias, pavyzdžiui, su pradinio kreditoriaus prievolių užtikrinimu. Tokiu atveju regreso atsiradimui būtinas visiškas prievolės kreditoriui įvykdymas. Todėl CK 6.9 straipsnio 1 dalis ir kalba apie solidariosios pareigos įvykdymą.

Autoriaus vertinimu, dalinės solidariosios pareigos kreditoriui įvykdymo atveju regresui atsirasti būtinos trys sąlygos. Pirma, kreditorius turi raštu išreikšti prievolę tokiam skolininkui, iš dalies įvykdžiusiam solidariją prievolę, kad sutinka jam perleisti visas kreditoriaus teises į skolininkus. Antra, jei tokio kreditoriaus sutikimo nėra, tokią teisę gali numatyti sutartis, pavyzdžiui, teisę iš anksto grąžinti didesnę dalį paskolos, negu nustatyta paskolos grąžinimo grafike. Trečia, jeigu nėra kreditoriaus rašytinio sutikimo ar atitinkamo susitarimo, tokią teisę gali numatyti įstatymai. Nagrinėjamu atveju CK 6.9 straipsnio 1 dalis nustato, kad solidariją pareigą įvykdęs skolininkas turi teisę regreso tvarka reikalauti iš visų kitų bendraskolių lygiomis dalimis to, ką jis įvykdė, atskaičius jam pačiam tenkančią dalį. Atitinkamai CK 6.114 straipsnio

---

sutartinės prievolės užtikrinimo būdai, tos pačios palūkanos). Bet šios dvi formos nėra tapačios. Esminis regreso ir cesijos skirtumas yra pati atitinkamos teisės esmė. Cesijos atveju cesionarijus siekia įgyti teisę, kuri priklauso cedentui, o subrogacijos – pašalinti kreditorių iš prievolės; žr., pvz., *Ambrasienė D. et al. Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vadovėlis. Trečioji laida*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras, 2006, p. 87.

⁴⁰ *Busch D. et al., cit. op.* 11, p. 29.

⁴¹ *Mikelėnas V., cit. op.* 1, p. 73.

3 punktas numato, kad regreso tvarka reikalavimas pagal įstatymus pereina skolinininkui, kuris įvykdo prievolę, kurią jis turėjo vykdyti su kitais skolininkais.

Tokiu atveju regreso teisei atsirasti būtinas visiškai solidariosios prievolės įvykdymas ir CK 6.9 straipsnio 1 dalis nekalba apie dalinę solidariosios pareigos įvykdymą. Ir ši nuostata yra suprantama CK 6.6 straipsnio 7 dalies kontekste, kuri nurodo, kad jeigu solidariają prievolę visiškai įvykdo vienas iš skolininkų, tai atleidžia kitus skolininkus nuo jos įvykdymo kreditoriui. Kitaip tariant, vieno solidariojo bendraskolio tinkamai įvykdyta prievolė baigiasi (CK 6.123 straipsnis). Atitinkamai bendraskolis, įvykdęs visą prievolę, įgyja teisę pareikšti kitiems bendraskoliams regresinį reikalavimą CK 6.114 straipsnio 3 punkto pagrindu ir 6.9 straipsnio pagrindu⁴². Todėl darytina išvada, kad CK nenumato regreso teisės atsiradimo, kol neįvykdyta visa solidarioji prievolė⁴³.

UNIDROIT Principai ir Europos sutarčių teisės principai (angl. *Principles of European Contract Law*, toliau – PECL) įtvirtina kitą koncepciją. Kaip minėta, UNIDROIT Principai, labiau gindami kreditorių, įtvirtina solidariosios prievolės prezumpciją. Tokia prezumpcija yra palanki kreditoriui. Tam, kad būtų subalansuoti solidariųjų skolininkų ir kreditoriaus interesai, UNIDROIT Principų 11.1.11 straipsnio 1 dalis numato, kad toks bendraskolis taip pat gali naudotis kreditoriaus teisėmis, įskaitant visas teises, susijusias su pradinio kreditoriaus prievolių užtikrinimu, atgauti jam tenkančias dalis iš kitų bendraskolių. Analogiška nuostata įtvirtinta ir PECL Principų 10:106 straipsnio 2 dalyje. Kitaip tariant, įvykdęs daugiau nei atgręžimo dalį solidariojoje prievolėje, bendraskolis kitų solidariųjų skolininkų atžvilgiu, be asmeninės atgręžimo teisės reikalauti permokėtos dalies, papildomai įgyja regreso teisę⁴⁴. Regreso atsiradimo esmė – sustiprinti asmeninio atgręžimo teisę⁴⁵.

Tačiau UNIDROIT ir PECL Principai, be bendros taisyklės, kad įvykdęs kreditoriui prievolę skolininkas pakeičia kreditorių kitų bendraskolių atžvilgiu, įtvirtina svarbų principą – *nemo contra se subrogare censetur* arba *nemo subrogat contra se*. Šis principas buvo adaptuotas UNIDROIT Principuose tik 2009 metų pabaigoje⁴⁶. Jis numato, kad regreso vykdymas neturi pažeisti pradinio kreditoriaus interesų. UNIDROIT Principų 11.1.11 straipsnio 2 dalis įtvirtina, kad „*kreditorius, kuriam nebuvo visiškai įvykdyta*

⁴² Mikelėnas V., *cit. op.* 1, p. 26.

⁴³ Galima būtų teigti, kad Lietuvos teismų praktika leidžia regresą dalinio prievolės įvykdymo kreditoriui atveju, žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 23 d. nutartį c. b. Nr. 3K-7-276-469/2015, kur teismas nagrinėjo regreso teisės perėjimą trečiajam asmeniui, iš dalies įvykdžiusiam prievolę už bendraskolius kreditoriui. Tačiau tokie išaiškinimai netinka CK 6.9 straipsnio 1 dalies aiškinimui, kai prievolę iš dalies įvykdo ne trečiasis asmuo, o vienas iš bendraskolių.

⁴⁴ Vogenauer S. (ed.), *cit. op.* 29, p. 1229.

⁴⁵ *Ibid.*, p. 1229.

⁴⁶ *Ibid.*, p. 1233.

prievolė, išlaiko savo teises bendraskoliams dėl neįvykdytos prievolės dalies, ir tokios teisės turi pirmenybę prieš bendraskolių teises vykdam atgręžtinius reikalavimus⁴⁷. Panaši nuostata įtvirtinta ir PECL 10:106 straipsnio 2 dalyje, kuri numato, kad „solidariusis skolininkas <...> taip pat gali, atsižvelgdamas į bet kurią pirmesnę kreditoriaus teisę ar interesą, įgyvendinti kreditoriaus teises ir reikalavimus, įskaitant akcesorines prievoles, atgaunant iš bet kurio iš kitų skolininkų dalį, viršijančią kiekvieno skolininko neįvykdytą dalį“⁴⁸. PECL 10:106 straipsnio 2 dalies nuostata yra siauresnė lyginant su atitinkama UNIDROIT Principų nuostata ir apima tik šalutines prievoles.

Tokia UNIDROIT Principų nuostata, leidžianti regresą dalinės prievolės kreditoriui įvykdymo atveju, kritikuojama šių principų komentatorių. UNIDROIT Principų 11.1.5 straipsnis numato, kad solidariosios prievolės įvykdymas atleidžia kitus bendraskolius nuo prievolės įvykdymo, tai atitinka ir CK 6.6 straipsnio 7 dalį. Kaip nurodo komentatoriai, išeitų, kad dalinės prievolės įvykdymo kreditoriui atveju skolininkų prievolė kreditoriui kaip ir pasibaigtų atitinkamoje dalyje, o iš kitos pusės nepasibaigtų, nes prievolę iš dalies įvykdęs bendraskolis įgytų kreditoriaus teises į kitus bendraskolius. Taigi, UNIDROIT Principų komentatoriai pripažįsta tam tikrą įtampą tarp 11.1.5 ir 11.1.11 straipsnių⁴⁹.

Autoriaus vertinimu, CK neleidžia regreso teisės dalinio prievolės kreditoriui įvykdymo atveju, jei su tuo nesutinka kreditorius ar kitaip nenumato šalių sutartis, bet leidžia tik asmeninio atgręžimo teisę. Šios išvados iliustracija: jeigu bendraskoliai A ir B turi solidariai gražinti kreditoriui C 100 000 eurų ir šios prievolės įvykdymui užtikrinti yra įkeistas B turtas, kai A sumoka C 75 000 eurų, jis įgyja asmeninę atgręžimo teisę į B 25 000 eurų sumą preziumuojant, kad A ir B tarpusavio dalys yra lygios, tačiau neįgyja C teisių į įkeistą B 25 000 eurų vertės turtą.

III. BENDRASKOLIŲ GYNIMO BŪDAI NUO TARPUSAVIO ATGRĖŽTINIŲ REIKALAVIMŲ

Skirstymas į asmeninę atgręžimo teisę ir regresinę atgręžimo teisę svarbus ir nustatant bendraskolių gynimo būdus.

---

⁴⁷ Šios UNIDROIT Principų nuostatos tekstas anglų kalba skamba taip: „An obligee who has not received full performance retains its rights against the co-obligors to the extent of the unperformed part, with precedence over co-obligors exercising contributory claims.“

⁴⁸ Šios PECL nuostatos tekstas anglų kalba skamba taip: „A solidary debtor <...> may also, subject to any prior right and interest of the creditor, exercise the rights and actions of the creditor, including accessory securities, to recover the excess from any of the other debtors to the extent of each debtor's unperformed share.“

⁴⁹ Vogenauer S. (ed.), cit. op. 29, p. 1230.

Kalbant apie asmeninę atgręžimo teisę, reikėtų pabrėžti, kad jos prigimtis kyla iš nepagrįsto praturtėjimo. Atitinkamai prievolę neįvykdžiusio bendraskolio gynyba būtų nukreipta arba į solidariosios prievolės neigimą, arba į lygių bendraskolių dalių prezumpcijos neigimą. Kol visa solidarioji prievolė kreditoriui nebūtų įvykdyta, prievolę iš dalies įvykdęs bendraskolis neįgytų regreso į kitus bendraskolius. Todėl kiti bendraskoliai, gindamiesi nuo asmeninio atgręžimo teisės pagrindu pareikšto reikalavimo, kai prievolė kreditoriui neįvykdyta visiškai, negali naudoti atsikirtimų, kuriuos jie galėtų pareikšti asmeniškai kreditoriui.

Pavyzdžiui, kreditorius reikalauja priteisti netesybas – 10 000 eurų baudą dėl jungtinės veiklos (partnerystės) sutarties pažeidimo solidariai iš dviejų skolininkų – jungtinės veiklos sutarties šalių. Remiantis CK 6.6 straipsnio 3 dalimi, solidarioji skolininkų pareiga preziumuojama, jeigu prievolė yra susijusi su jungtine veikla. Be to, CK 6.975 straipsnio 3 dalis numato, kad jeigu jungtinės veiklos sutartis yra susijusi su ūkine komercine partnerių veikla, visi partneriai pagal bendras prievolės atsako solidariai, nepaisant šių prievolių atsiradimo pagrindo. Jeigu vienas iš skolininkų sumokėtų 7 000 eurų netesybų kreditoriui, jis įgytų asmeninę atgręžimo teisę į kitą skolininką dėl 2 000 eurų. Tokiu atveju, gavęs reikalavimą atlyginti 2 000 eurų, toks skolininkas galėtų gintis ir įrodinėti, kad netesybos atsirado dėl to, kad būtent kitas skolininkas pažeidė partnerystės sutartį ir todėl nėra pagrindo mokėti 2 000 eurų (CK 6.9 straipsnio 5 dalis).

Kitas pavyzdys būtų susijęs su galima gynyba įrodinėjant nelygias dalis. CK 6.9 straipsnio 1 dalis įtvirtina lygių dalių prezumpciją asmeninio atgręžimo teisės įgyvendinimo metu. CK 6.970 straipsnio 2 dalis įtvirtina lygių partnerių įnašų prezumpciją. Atitinkamai bendrų išlaidų ir bendrų nuostolių, susijusių su jungtine veikla, paskirstymą, nesant kitokiam reguliavimui jungtinės veiklos sutartyje, nustato CK 6.974 straipsnis. Tokiu atveju, remiantis CK 6.974 straipsnio 1 dalimi, kiekvienas partneris atsako už bendras išlaidas ir bendrus nuostolius proporcingai savo dalies dydžiui. Grįžtant prie ankstesnio pavyzdžio, jeigu dviejų partnerių, solidariųjų skolininkų, įnašai būtų atitinkamai 75 procentai ir 25 procentai, skolininkas, kuriam 75 procentų įnašą turintis skolininkas pareikštų atgręžtinį reikalavimą dėl 2 000 eurų išmokėjimo, galėtų gintis ir teigti, kad pagal turimų įnašų proporciją kreditoriui sumokėjęs skolininkas įgytų asmeninio atgręžimo teisę į kitą skolininką tik tuo atveju, jei sumokėtų kreditoriui daugiau negu 7 500 eurų.

Kalbant apie regresinę atgręžimo teisę, ji, kaip minėta, atsiranda tik tada, kai solidarioji prievolė kreditoriui įvykdyta visiškai, nebent kreditorius perleidžia dalį reikalavimo teisės prievolę iš dalies įvykdžiusiam skolininkui arba tokią regreso teisę numato sutartis arba įstatymai. Įvykus regresiniam reikalavimų teisės perleidimui, tokią teisę gavęs skolininkas įgyja kreditoriaus teises, įskaitant ir visas teises, susijusias su prievole, kurią tas skolininkas įvykdė, pavyzdžiui, hipotekos

teisę (CK 4.189 straipsnio 1 dalis, 6.114 straipsnio 3 punktas)⁵⁰, įkeitimo teisę (CK 4.220 straipsnio 1 dalis, 6.114 straipsnio 3 punktas), bei kitas šalutines (akcesorines) prievolės, pavyzdžiui, netesybas, palūkanas.

Kadangi tik įvykus regresiniam kreditoriaus reikalavimo teisės perėjimui visiškai prievolę įvykdžiusiam skolininkui, kiti bendraskoliai gali panaudoti atsikirtimus šiam reikalavimui, kuriuos jie galėjo pareikšti kreditoriui reikalavimo atsiradimo metu (CK 6.9 straipsnio 4 dalis). Tokia gynyba liečia, pavyzdžiui, atsikirtimus prieš akcesorinių prievolių galiojimą. Pavyzdžiui, vienam iš skolininkų visiškai įvykdžius prievolę kreditoriui, toks skolininkas perima kreditoriaus teises į hipoteką ir skolininkas, kurio turtas yra įkeistas, gali ginčyti hipotekos sandorį (CK 4.197 straipsnio 2 dalies 2 punktas). Be to, pats kreditorius jau nebeturi teisių į hipoteką. Pavyzdžiui, jis negali atsakyti hipotekos, kaip numato CK 4.197 straipsnio 5 dalis.

IŠVADOS

Įvykdęs visą prievolę kreditoriui, bendraskolis kitų skolininkų atžvilgiu įgyja dvejopo pobūdžio teises – asmeninę atgręžimo teisę ir regresinę atgręžimo teisę (CK 6.9 straipsnis). Šių teisių atskyrimas yra svarbus tiek teoriniu, tiek praktiniu aspektais.

Asmeninė atgręžimo teisė, kuri Lietuvoje įtvirtinta CK 6.9 straipsnio 1 dalyje, numato, kad solidariąją pareigą įvykdęs skolininkas turi teisę reikalauti iš visų kitų bendraskolių lygiomis dalimis to, ką jis įvykdė, atskaičius jam pačiam tenkančią dalį, kas yra artimiausia nepagrįstam praturtėjimui.

Regreso teisinė prigimtis yra labiau susijusi su reikalavimo teisės perleidimu. Kitaip tariant, asmuo, įvykdęs prievolę kreditoriui, perimdavo visas pastarojo teises, įskaitant ir šalutines, į skolininką.

Autoriaus nuomone, praktinė asmeninės atgręžimo teisės ir regreso teisės atskyrimo reikšmė yra tokia, kad regreso teisei atsirasti būtinas visiškas solidario-

---

⁵⁰ Kai įkaito davėjas ar trečiasis asmuo sumoka skolą hipotekos kreditoriui, reikalavimo teisė tokiam įkaito davėjui ar trečiajam asmeniui pereina CK 6.112 straipsnio pagrindu ir hipotekos teisės perleidimo sutartis atskirai neprivalo būti sudaryta. Tokiu atveju notaras gali pasiūlyti sandorio šalims padaryti hipotekos sandorio pakeitimą (hipotekos sandoris būtų keičiamas notarine forma), o jeigu šalys nenorėtų padaryti sandorio pakeitimo, turėtų būti pateiktas hipotekos kreditoriaus pareiškimas, kad prievolė yra visiškai įvykdyta. Jeigu prievolę hipotekos kreditoriui už skolininką įvykdo laiduotojas, pagal CK 6.83 straipsnio 4 dalį kreditorius privalo perduoti jam reikalavimą skolininkui patvirtinančius dokumentus, taip pat šį reikalavimą užtikrinančias teises. Atsižvelgiant į šią nuostatą, turi būti sudaromas notarinės formos hipotekos teisės perleidimo sandoris, žr.: *Smaliukas A. et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Ketvirtoji knyga. Daiktinė teisė. XI skyrius. Hipoteka. Vilnius: Justitia, 2013, p. 89–90, žr. išnašą Nr. 3. Atitinkamai, jeigu solidarūs bendraskolis visiškai įvykdo prievolę kreditoriui, pastarasis turi perduoti jam pakvitavimą apie visišką prievolės įvykdymą (CK 6.65 straipsnio 1 dalis), reikalavimo atsiradimo teises patvirtinantį dokumentą (pavyzdžiui, paskolos sutartį), taip pat reikalavimą užtikrinančias teises (pvz., hipotekos sandorį patvirtinančius dokumentus).

sios prievolės kreditoriui įvykdymas arba kreditoriaus sutikimas priimti prievolės įvykdymą dalimis. Tuo tarpu asmeninei bendraskolio atgręžimo teisei atsirasti nėra būtinas visiškas solidariosios prievolės kreditoriui įvykdymas. Autoriaus vertinimu, CK neleidžia regresio teisės dalinio prievolės kreditoriui įvykdymo atveju, jei su tuo nesutinka kreditorius ar kitaip nenumato šalių sutartis, bet leidžia tik asmeninio atgręžimo teisę.

Skirstymas į asmeninę atgręžimo teisę ir regresinę atgręžimo teisę svarbus ir nustatant bendraskolių gynimo būdus. Kalbant apie asmeninę atgręžimo teisę, jos prigimtis kyla iš nepagrįsto praturtėjimo. Atitinkamai prievolę neįvykdžiusio bendraskolio gynyba būtų nukreipta arba į solidariosios prievolės neigimą, arba į lygių bendraskolių dalių prezumpcijos neigimą.

Kalbant apie regresinę atgręžimo teisę, ji, kaip minėta, atsiranda tik tada, kai solidarioji prievolė kreditoriui įvykdyta visiškai, nebent kreditorius perleidžia dalį reikalavimo teisės prievolę iš dalies įvykdžiusiam skolininkui, arba tokią regresio teisę numato sutartis arba įstatymai. Įvykus regresiniam reikalavimų teisės perleidimui, tokią teisę gavęs skolininkas įgyja kreditoriaus teises, įskaitant ir visas teises, susijusias su prievole, kurią tas skolininkas įvykdė, pavyzdžiui, hipotekos teisę. Tuomet kiti bendraskoliai gali panaudoti atsikirtimus šiam reikalavimui, kuriuos jie galėjo pareikšti kreditoriui reikalavimo atsiradimo metu.

LITERATŪRA

I. Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).
2. Austrijos civilinis kodeksas (konsoliduota versija, galiojanti 2018 m. birželio 19 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>> (peržiūrėta 2018 m. birželio 19 d.).
3. Prancūzijos civilinis kodeksas (konsoliduota versija, galiojanti 2018 m. sausio 3 d.). Prieiga per internetą: <<https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721>> (peržiūrėta 2018 m. birželio 19 d.).
4. Olandijos civilinis kodeksas (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais). Prieiga per internetą: <<http://www.dutchcivillaw.com/civilcodegeneral.htm>> (peržiūrėta 2018 m. birželio 19 d.).
5. Vokietijos civilinis kodeksas (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais). Prieiga per internetą: <<http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>> (peržiūrėta 2018 m. birželio 19 d.).

II. Lietuvos Respublikos teismų praktika

6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-276-469/2015.

III. Specialioji literatūra

7. *Ambrasienė D. et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vadovėlis. Trečioji laida. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras, 2006.
8. *Busch D. et al.* The Principles of European Contract Law (Part III) and Dutch Law. A Commentary II. Kluwer Law International, 2006.
9. *Friedman D., Cohen N.* Adjustment among Multiple Debtors. Chapter 11 // International Encyclopedia of Comparative Law. Volume X. Restitution/Unjust Enrichment and Negotiorum Gestio. Mohr Siebeck, Tuebingen Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, Boston.
10. *Friedman D., Cohen N.* Payment of Another's Debt. Chapter 10 // International Encyclopedia of Comparative Law. Volume X. Restitution/Unjust Enrichment and Negotiorum Gestio. Mohr Siebeck, Tuebingen Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, Boston.
11. *Mikelėnas V.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Pirmas tomas, pirmasis leidimas. Vilnius: Justitia, 2003.
12. *Mikelėnas V.* Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Serija „Naujasis civilinis kodeksas“. Antras tomas. Vilnius: Justitia, 2002.
13. *Vogenauer S.* (ed.) Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC). Second edition. Oxford University Press, 2015.
14. *Smaliukas A. et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Ketvirtoji knyga. Daiktinė teisė. XI skyrius. Hipoteka. Vilnius: Justitia, 2013.
15. *Vėlyvis S. et al.* Civilinė teisė. Vadovėlis. Antrasis pataisytas leidimas. Kaunas: Vijusta, 1998.

IV. Kiti šaltiniai

16. Draft Common Frame of Reference (DCFR) Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Prieiga per internetą: <<https://www.eupublishing.com/doi/abs/10.3366/elr.2011.0034>> (peržiūrėta 2018 m. birželio 19 d.).
17. The Principles of European Contract Law (PECL). Prieiga per internetą: <<http://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.parts.1.to.3.2002/>> (peržiūrėta 2018 m. birželio 19 d.).
18. UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts (2010). Prieiga per internetą: <<https://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2010>> (peržiūrėta 2018 m. birželio 19 d.).

MUTUAL RECOURSE CLAIMS OF JOINT AND SEVERAL CO-DEBTORS

Summary

Having performed the obligation to the creditor in full, a co-debtor acquires two types of rights with regard to other debtors – a personal right of recourse and a subrogatory recourse (Article 6.9 of the Civil Code). The split of these rights is important at both the theoretical and practical levels.

A personal right of recourse, which in Lithuania is enshrined in paragraph 1 of Article 6.9 of the Civil Code, establishes that a debtor who has performed a joint and several obligation has the right to demand from all other co-debtors in equal portions what he has fulfilled, less his own portion, which is closest to unjust enrichment.

The legal nature of subrogation is more linked to the assignment of a right of claim. In other words, a person who has fulfilled an obligation to the creditor used to take over all the rights of the latter, including secondary, to the debtor.

In the opinion of the author, the practical impact of distinguishing between personal right of recourse and the subrogatory recourse is that the performance of the joint and several obligation to the creditor in full or the creditor's consent to accept the performance of the obligation in parts is necessary for the emergence of the subrogatory recourse. While the emergence of the co-debtor's personal right of recourse does not require the fulfilment of the joint and several obligation to the creditor in full. According to the author, the Lithuanian Civil Code does not provide for subrogatory recourse in the event of partial fulfilment of the obligation to the creditor, unless the creditor agrees with that or the agreement between the parties provides otherwise, but only allows a personal right of recourse.

The split into the personal right of recourse and the subrogatory recourse is also important in determining co-debtors' remedies. As far as the personal right of recourse is concerned, its nature stems from unjust enrichment. Consequently, the defaulting co-debtor's defence would be directed to the denial of either the joint and several obligation or the presumption of the co-debtors' equal portions.

As regards the subrogatory recourse, as it has been noted, it emerges only when the joint and several obligations to the creditor has been performed in full, unless the creditor assigns part of the right of claim to the debtor who has partially fulfilled the obligation, or such recourse is provided for by contract or by operation of law. Upon assignment of the right of claim by subrogation, the debtor who has acquired such a right also acquires the creditor's rights, including all the rights related to the obligation that has been fulfilled by the relevant debtor, for example, the mortgage right. Then other co-debtors may use arguments in defence against this claim, which they could have submitted against the creditor when the claim had arisen.